

Patrick Cockburn

Andra akten för al-Qaida

Artikelserie

Patrick Cockburn är Mellanösternkorrespondent för brittiska dagstidningen *The Independent*

Innehåll

Del 1: Varför kriget mot terrorn spårade ur	1
Del 2: Börjar Saudiarabien ångra stödet till terrorism?	6
Del 3: Sunniternas uppror i Syrien har ökat al-Qaidas makt i Irak	9
Del 4: Det sekulära upproret i Syrien har kidnappats av jihadister	13
Del 5: Hatpredikanterna underblåser religiös sektarism	16

Del 1: Varför kriget mot terrorn spårade ur

Publicerad i *The Independent*, 16 mars och *Counterpunch*, 18 mars

Det har nu förflutit tolv och ett halvt år sedan 11 september-attacken som placerade al-Qaida på den globala terrorismens karta. USA har spenderat många miljarder dollar i sitt "krig mot terrorn" för att bemöta hotet och lyckades döda Osama bin Laden för tre år sedan. Men trots det står al-Qaida idag starkare än någonsin, särskilt i Syrien och Irak där de kontrollerar en yta av Storbritanniens storlek, men även i Libyen, Libanon, Egypten och på andra ställen.

Al-Qaida-liknande organisationer, med en ideologi och ett sätt att agera som liknar dem som utförde attackerna den 11 september, har de senaste tre åren blivit en mäktig och dödlig kraft från Tigris till Medelhavet. Sedan början av 2014 har de hållit Fallujah, 65 kilometer väster om Bagdad, en stor del av övre Eufratdalen och stärkt kontrollen över de sunnimuslimska fästena i norra Irak. I Syrien ockuperar deras styrkor byar och städer från utkanterna av Damaskus till den turkiska gränsen, inklusive oljefälten i landets nordöstra del. Sammantaget utgör de nu den starkaste militära kraften i ett område av Storbritanniens storlek.

Den spektakulära återkomsten för al-Qaida och dess avläggare har skett trots att USA:s och Storbritanniens underrättelsetjänster fått kraftigt ökade resurser efter 11 september. Därefter har USA, tätt följt av Storbritannien, utkämpat krig i Afghanistan och Irak och använt sig av metoder, som tidigare varit förknippade med polisstater, såsom fängslande utan rättegång, överlämnande av fångar till länder där tortyr tillämpas samt tortyr och spioneri på hemmaplan. Regeringarna rättfärdigar detta som nödvändigt för att föra "krig mot terrorn" och hävdar att rättigheterna för enskilda medborgare måste offras för att garantera allas säkerhet.

Trots dessa omstridda säkerhetsåtgärder har de rörelser de riktats mot inte bara undgått att besegras utan också växt sig starkare. När 11 septemberattackerna inträffade var al-Qaida en mycket liten organisation, men 13 år senare är al-Qaida-liknande grupper många och mäktiga. Med andra ord har ”kriget mot terrorn”, som dominerat så mycket av världspolitiken sedan 2001, uppenbart misslyckats.

Hur detta misslyckande inträffade är kanske det märkligaste under det tjugoförsta århundradet. Politikerna var belåtna med att använda hotet från al-Qaida för att övertyga folk om att deras medborgerliga rättigheter måste inskränkas och statens makt utvidgas, men man använde förvånansvärt lite tid till att beräkna vilka de mest effektiva metoderna var för att bekämpa rörelsen. De har kommit undan med vilseledande definitioner av al-Qaida, som varierade beroende på vad som var politiskt opportunt.

Jihadistiska grupper som är ideologiskt identiska med al-Qaida förses med en ny etikett som moderata om deras agerande anses ligga i linje med USA:s politiska målsättningar. I Syrien backar USA upp en saudiarabisk plan på att bygga upp ”en sydfront” med bas i Jordanien mot Assadregeringen i Damaskus, men som också är motståndare till al-Qaida-liknande rebeller i norr och öster. Den starka men förment ”moderata” Yarmoukbrigaden, som uppges vara på väg att få luftvärnsrobotar från Saudiarabien, kommer att bli det ledande inslaget i denna nya gruppering. Men talrika videor visar att Yarmoukbrigaden ofta stridit tillsammans med Jabhat al-Nusra (JAN), al-Qaidas officiella filial. Eftersom det är sannolikt att dessa båda grupper under striderna kommer att dela på ammunition betyder det att Washington kommer att gå med på att sofistikerade vapen överlämnas till sin värsta fiende.

Denna episod bidrar till att förklara varför al-Qaida och dess avläggare kunnat överleva och frodas. ”Kriget mot terrorn” har misslyckats på grund av att det inte riktades mot den jihadistiska rörelsen som helhet och, framför allt, inte riktades mot Saudiarabien och Pakistan, de båda länder som närt jihadismen som trosuppfattning och som rörelse. USA agerade inte så på grund av att det handlade om viktiga allierade, som man inte ville stöta sig med. Saudiarabien är en enorm marknad för amerikanska vapen och sauderna har satsat på, och ibland köpt upp, inflytelserika medlemmar av det politiska etablissemangen i USA.

Ett mått på den nuvarande situationens allvar är att Saudiarabien under de senaste veckorna för första gången plötsligt inlett försök att hindra jihadister, som man tidigare låtit ansluta sig till kriget i Syrien, från att återvända hem och vända vapnen mot de härskande i det saudiska kungariket. Detta rör sig om en tvär omsvängning i förhållande till tidigare saudisk politik, där man tolererade eller på privat väg uppmuntrade saudiska medborgare att fara till Syrien för att delta i ett heligt krig för att stöta president Bashar al-Assad och strida mot shiamuslimer för sunniternas räkning.

På sistone har Saudiarabien uppmanat utländska stridande att lämna Syrien och kung Abdullah har förklarat det vara ett brott för saudier att delta i utländska konflikter. Den saudiske underrättelsechefen, prins Bandar bin Sultan, som haft ansvaret för att organisera, finansiera och understödja jihadistiska grupper i Syrien, har plötsligt blivit av med uppdraget att hålla i saudisk politik gentemot Syrien och blivit ersatt med en prins som lett ingripanden mot al-Qaida inne i Saudiarabien.

USA oroar sig mer och mer för att stödet till rebellerna i Syrien från Väst och från de sunnimuslimska monarkierna i Gulfen lett till en situation som liknar Afghanistan på 1980-talet, då urskiljningslöst stöd till upprorssidan ledde till al-Qaida, talibaner och jihadistiska krigsherrar. USA:s biträdande minister för terrorism och finansiell underrättelseverksamhet, David Cohen, varnade tidigare denna månad [mars 2014] för att ”terroristiska” rörelser, som JAN och Islamiska staten i Irak och Levanten (ISIS), inte bara destabiliserade Syrien, utan att ”dessa välfinansierade och välutrustade grupper snart kan börja ägna sig åt attacker utanför Syrien,

särskilt när tjugtals nyligen radikaliserade och vältränade utländska rekryter återvänder till sina hemländer från Syrien”. Det antal utländska stridande som Cohen talar om är en betydande underdrift, eftersom chefen för USA:s underrättelseverksamhet, James Clapper, uppskattar antalet utländska stridande i Syrien till cirka 7 000, de flesta av dem från arabvärlden men en del också från länder som Tjetjenien, Frankrike och Storbritannien.

Al-Qaida har alltid varit en bekväm fiende. I Irak 2003 och 2004, när det väpnade motståndet växte mot den USA- och brittiskledda ockupationen, tillskrevs al-Qaida de flesta attackerna av representanter för USA, trots att många utfördes av nationalister och grupper ur Baathpartiet. Enligt en opinionsmätning genomförd av Pew Group ledde detta till att 57% av väljarna i USA före invasionen i Irak var övertygade om att det fanns en koppling mellan Saddam Hussein och de som låg bakom 11 september, trots att det saknades varje form av bevis för något sådant. I Irak, och i själva verket i hela den muslimska världen, gynnade dessa anklagelser al-Qaida genom att överdriva dess roll i motståndet mot USA:s och Storbritanniens ockupation.

Västliga regeringar använde precis motsatt PR-taktik i Libyen 2011, då man tonade ned alla likheter mellan al-Qaida och de av Nato stödda rebellgrupper som kämpade för att störta den libyske ledaren Muammar Gaddafi. Det skedde genom att man bara betecknade som farliga de jihadisterna som opererade i direkt samband med al-Qaidas ”kärna” kring Usama bin Laden. Det falska i påståendet att anti-Gaddafi-jihadisterna i Libyen var mindre hotfulla än de som stod i kontakt med al-Qaida framgick kraftfullt, om än tragiskt, när USA:s ambassadör Chris Stevens dödades av jihadisterna i Benghazi i september 2012. Det var samma grupper som hyllats av regeringar och medier för sin roll i upproret mot Gaddafi.

Al-Qaida är en idé snarare än en organisation och så har länge varit fallet. Under en femårsperiod från 1996 hade man kadrer, resurser och läger i Afghanistan, men de försvann sedan talibanerna störtats 2001. Därefter blev al-Qaidas ett samlande stridsrop, en uppsättning islamiska uppfattningar som upprättandet av en islamisk stat, införande av sharialagar, återgång till islamiska sedvänjor, undertryckande av kvinnan och heligt krig mot andra muslimer, framför allt shiamuslimer, som kättare värda att dö. I centrum för denna krigsdoktrin finns betoning av att offra sig själv och martyrskap som tecken på religiös tro och engagemang. Det har visat sig vara ett sätt att använda oskolade men fanatiska anhängare som självmordsbombare med förödande effekt.

Det har alltid legat i USA:s och andra regeringars intresse att få det att framstå som att al-Qaida har en kommandostruktur liknande ett mini-Pentagon eller maffian i USA från filmerna om Gudfadern. Det är en bekväm bild för den allmänna opinionen, eftersom organiserade grupper, hur demoniska de än är, kan spåras och undanröjas genom fängslanden eller genom att dödas. Det är mer oroväckande med en rörelse vars medlemmar rekryterats på egen hand och kan dyka upp var som helst.

Usama bin Ladens samling av aktivister, som han inte kallade al-Qaida förrän efter 11 september, var bara en av många jihadistiska grupper för 12 år sedan. Men idag dominerar dess idéer och metoder bland jihadisterna på grund av den prestige och publicitet man tillskansat sig genom förstörelsen av tvillingtornen, kriget i Irak och att Washington demoniserat gruppen som källan till allt anti-amerikanskt ont. Nu för tiden minskar skillnaderna i uppfattningar mellan jihadisterna oavsett om de är formellt knutna eller inte till al-Qaidas central, som nu leds av Ayman al-Zawahiri. En observatör i södra Turkiet som tidigare i år diskuterade 11 september med en grupp syriska jihadisterna konstaterade att ”alla utan undantag uttalade entusiasm för attackerna den 11 september och hoppades att de skulle upprepas i både Europa och USA”.

Inte helt förvånande föredrar regeringar fantasibilden av al-Qaida, eftersom det gör det möjligt för dem att göra anspråk på en rad segrar genom att döda dess mer kända medlemmar och

allierade. De som undanröjs ges ofta närmast militära gradbeteckningar som ”chef för operationerna” för att förstärka betydelsen av att de dödsdöms. Kulmen på, och den mest omtalade, denna till stora delar betydelselösa aspekt av ”kriget mot terrorism” var dödsdöms av Bin Laden i Abbottabad i Pakistan 2011. Detta gjorde att president Obama inför allmänheten i USA kunde göra ett stort nummer av att vara den som lett jakten på ledaren för al-Qaida. I själva verket hade hans död ingen inverkan på al-Qaida-liknande jihadistgrupper, som gått framåt mest efter 2011.

Egyptiern Ayman al-Zawahiri är idag al-Qaidas högste ledare

Framväxten av dessa jihadisterna är mest slående i Irak och Syrien, men den är också märkbar i Afghanistan, Libyen, Somalia och, de senaste månaderna, även i Libanon och Egypten. I Irak var det en stor förödmjukelse för USA, när man efter att ha förlorat 4 500 soldater i Fallujah och området 2004 återtagits av marinsoldaterna under åtskillig självbelåten retorik, åter fick se al-Qaidas svarta flagga vaja där. Vid sidan av Fallujah har ISIS, den största jihadistiska rörelsen i landet, de tre senaste åren snabbt utvidgat sitt inflytande i alla delar av det sunnimuslimska Irak. Man uppbär skatt och pengar för beskydd i Mosul, Iraks tredje största stad, vilket uppskattningsvis ger intäkter på 8 miljoner dollar i månaden.

Man har varit i stånd att utnyttja två faktorer: det sunnimuslimska upproret i Syrien och de irakiska sunnimuslimernas främlingskap inför den shialedda regeringen. Sunnimuslimerna inledde fredliga protester i december 2012, men premiärminister Nouri al-Maliki's ovilja till eftergifter och en massaker i ett fredsläger i Hawijah i april förra året håller på att omvandla fredliga protester till väpnat motstånd.

Förra sommaren fritog ISIS hundratals av sina ledare och erfarna medlemmar i en spektakulär räd mot fängelset i Abu Ghraib. Organisationens upptrappade bombkampanj dödade under förra året 9 500, mest vanliga shiamuslimer, den värsta siffran sedan 2008. Men det finns en avgörande skillnad mellan då och nu. Under den tidigare höjdpunkten för al-Qaidas inflytande i Irak, 2004-2006, hade man inte samma starka ställning inom sunnimuslimernas väpnade motstånd som i dag.

Jessica D Lewis från Institute for the Study of War skriver i en studie publicerad i slutet av förra året att al-Qaida i Irak ”är en ytterst kraftfull, smidig och duglig organisation i stånd att operera från Basra till kusten i Syrien”.

I Syrien låg ISIS bakom grundandet av JAN i början av 2012 då man kunde skicka pengar, vapen och erfarna stridande. Ett år senare försökte man bekräfta sin auktoritet över JAN genom att föra in den i en bredare organisation, som täckte både Syrien och Irak. De båda är nu inbegripna i ett komplicerat inbördeskrig bland jihadisterna, som inleddes i början av året,

där ISIS, beryktat för sin grymhet och beslutsamhet att skaffa sig maktmonopol, står mot andra jihadistiska grupper. Den mer sekulära Fria syriska armén (FSA), som Väst en gång tillsammans med dess politiska gren pekade ut som de kommande makthavarna i Syrien, har fallit samman och marginaliserats.

Den väpnade oppositionen domineras nu av jihadister, som siktar på att upprätta en islamisk stat, rekrytera utländska stridande och som har gjort sig kända för ondskefulla massakrer på Syriens minoriteter, främst alawiter och kristna. Islamiska fronten, en nybildad stark allians av motståndsbrigader med stöd av Turkiet och Qatar, bekämpar ISIS. Men det innebär inte att man inte varit inblandad i sekteristiskt dödande och man betonar att stränga sharialagar måste införas, inklusive offentliga piskstraff för dem som inte deltar i fredagsbönen. De syriska jihadisterna behärskar stora delar av landets nordöstra del, frånsett den del som kurderna håller. Regeringen klänger sig fast vid några utposter i detta vidsträckta område, men är inte i stånd att återerövra det.

De beslut som gjorde det möjligt för al-Qaida att undvika att bli eliminerat, och som gjorde att man senare kunde gå framåt, fattades bara några timmar efter 11 september. Nästan alla bärande inslag i planen att låta plan störta in i tvillingtornen och andra symbolmättade byggnader i USA ledde tillbaka till Saudiarabien. Bin Laden var en del av den saudiska eliten och hans far hade varit kompanjon till den saudiske kungen. Av de 19 flygplanskaparna den 11 september var 15 saudiska medborgare. I den officiella rapporten om 11 september, som citerar en CIA-rapport från 2002, heter det att al-Qaida ekonomiskt förlitade sig på ”en rad olika donatorer och insamlare av finansiella medel, i första hand från Gulfstaterna och i synnerhet från Saudiarabien”. De som gjort rapporten hade gång på gång stött på svårigheter, eller nekats information, från Saudiarabien. Ändå övervägde president George W Bush aldrig att på något sätt lägga ansvaret för det inträffade på sauderna. Uppsatta saudier, inklusive släktingar till Bin Laden, fick med regeringens goda minne lämna USA dagarna efter 11 september. Mest uppseendeväckande var att 28 sidor i 11 september-kommissionens rapport om relationerna mellan kaparna och Saudiarabien lyftes bort och publicerades aldrig – trots ett löfte från president Obama att så skulle bli fallet – med hänvisning till den nationella säkerheten.

Inte mycket förändrades i Saudiarabien förrän på sistone. 2009, åtta år efter 11 september, klagade dåvarande utrikesministern Hillary Clinton i ett telegram, avslöjat av Wikileaks, över att ”donatorer i Saudiarabien utgör den mest betydande källan för finansiering av sunni-muslimska terroristgrupper världen över”.

Vidare har USA och Västeuropa låtit saudiska predikanter sprida sitt budskap till miljontals människor via satellit-TV, YouTube och Twitter, där man uppmanat till att döda shiamuslimer som kättare. De uppmaningarna kom samtidigt som al-Qaidas bomber slaktade folk i shiamuslimska områden i Irak. I en underrubrik till ett annat telegram från USA:s utrikesdepartement heter det: ”Saudiarabien: Anti-shiism som utrikespolitik?” Fem år senare har saudistödda grupper gjort sig kända för extrem sekterism mot icke sunnitiska muslimer.

Pakistan, eller snarare pakistansk underrättelsetjänst i form av Inter-Services Intelligence (ISI), var den andra delen bakom al-Qaida samt talibaner och jihadistiska rörelser i största allmänhet. När talibanerna föll samman under trycket av USA:s bomber 2001 spårades dess styrkor i norra Afghanistan upp av anti-talibanska styrkor. Innan de kapitulerade evakuerades i all hast luftvägen hundratals medlemmar av ISI, militära utbildare och rådgivare. Trots obestridliga bevis på att ISI sponsrat talibaner och jihadister vägrade Washington ställa Pakistan inför fakta och banade därigenom väg för att talibanerna skulle kunna återkomma efter 2003, något som varken USA eller Nato varit i stånd att få bukt med.

Al-Qaida, talibanerna och andra jihadistiska grupper är avkomma till USA:s strategiska allians med Saudiarabien, en teokratisk enväldig monarki, och den militära underrättelse-

tjänsten i Pakistan. Om inte denna allians existerat skulle inte 11 september ha inträffat. Och på grund av att USA, med Storbritannien aldrig långt bakom sig, vägrade bryta med dessa båda sunnimuslimska makter har jihadismen överlevt och frodats efter 11 september.

Efter en kortvarig reträtt drog man nytta av det kaos som följde i spåren på kriget i Irak och Afghanistan och senare arabupproren 2011 och genomgick en explosionsartad tillväxt. Tolv år efter inledningen av "kriget mot terrorn" har detta helt klart misslyckats och al-Qaida-liknande jihadister, som en gång verkade från några läger i Afghanistan, styr idag över hela provinser i hjärtat av Mellanöstern.

Del 2: Börjar Saudiarabien ångra stödet till terrorism?

The Independent 17 mars och *Counterpunch* 19 mars

Saudiarabiens roll som främste allierad till jihadisterna - kommer kungadömet att tvingas backa på grund av otålighet i Washington och kaoset i Syrien?

Det är en fem minuter lång film, gjord av Islamiska staten i Irak och Levanten (ISIS), och den får blodet att isas. Den visar hur några av dess medlemmar stoppar tre stora lastbilar på vad som ser ut att vara motorvägen mellan Syrien och Irak. En storväxt och skäggig beväpnad man tar ifrån förarna deras identitetshandlingar och de står nervöst framför honom.

"Ni är shiiter allihop", säger han hotfullt.

"Nej, vi är sunnimuslimer från Homs", säger en av förarna med låg och osäker stämma. "Må Allah ge er seger".

"Vi vill bara leva", vädjar en annan av förarna. "Vi är här för att kunna försörja oss".

Mannen från ISIS ställer en rad frågor för att se om de är sunniter. "Hur många gånger knäböjer ni under gryningsbönen", frågar han. Svaren varierar från tre till fem.

"Vad gör alawiterna med Syriens heder?", frågar den beväpnade mannen retoriskt och under tiden har några andra män anslutit sig. "De våldtar kvinnor och dödar muslimer. På er låter det som ni är polyteister." De tre lastbilsförarna förs till väggkanten och det hörs skottlossning när de dödas.

Alla tre lastbilsförarna dödas för att de inte är sunnimuslimer

Den väpnade oppositionen i Syrien och Irak domineras idag av salafistiska jihadistiska, fundamentalistiska islamister engagerade i ett heligt krig. De som dödar icke sunnitiska förare på vägen mellan Damaskus och Bagdad är ett typiskt exempel på detta. Regeringar i väst kanske inte bryr sig särskilt mycket om hur många shiamuslimer som dödas i Syrien, Irak eller Pakistan, men de kan se att sunnimuslimska rörelser med uppfattningar liknande Usama bin Ladens idag har en bas i Irak och Syrien långt större än vad de hade i Pakistan före 11 september, då de var underställda talibanerna.

Påståendet att den väststödda och förment sekulära Fria syriska armén ledde kampen för att störta president Bachar al-Assad punkterades slutgiltigt när jihadisterna i december i fjol intog deras förrådsdepåer och dödade deras befälhavare.

Det senaste halvåret har det funnits tecken på klar ilska i Washington över Saudiarabiens och de sunnitiska Gulfmonarkiernas agerande för att stödja och finansiera de jihadistiska krigsherrar i Syrien, som nu blivit så mäktiga. USA:s utrikesminister har i privata samtal kritiserat prins Bandar bin Sultan, chef för den saudiska underrättelsetjänsten sedan 2012 och tidigare Saudiarabiens ambassadör i Washington, som lett kampanjen för att störta Assadregeringen.

Denne replikerade med att kritisera president Obama för att inte ha ingripit militärt i Syrien när kemiska vapen användes mot civila.

I februari avslöjades att prins Bandar, även om han fortfarande var chef för underrättelsetjänsten, inte längre har ansvaret för Saudiarabiens politik i Syrien. Han har ersatts av inrikesministern Mohammed bin Nayef, som har bra relationer till USA och främst gjort sig känd genom en kampanj mot al-Qaida på arabiska halvön.

Prins Miteb bin Abdullah, son till den saudiske kungen Abdullah och chef för det saudiska nationalgardet, kommer också att medverka i utformningen av en ny Syrienpolitik. Saudiarabiens motsättningar till en del andra monarkier i Gulfområdet har blivit mer öppna och denna månad har sauderna, Bahrein och Förenade Arabemiraten dragit hem sina ambassadörer från Qatar. Det skedde främst på grund av Qatars stöd till Muslimska brödraskapet i Egypten, men också för att man stödde och finansierade okontrollerbara jihadistiska grupper i Syrien.

Förra sommaren tog Saudiarabien från Qatar över rollen som främste finansiär av de syriska rebellerna. Men saudernas engagemang är mycket djupare och mer långvarigt än så och fler stridande kommer från Saudiarabien än från något annat land.

Saudiska predikanter uppmanar i våldsamma ordalag till väpnad intervention mot Assad, endera av enskilda frivilliga eller av stater. Wahabismen, den puritanska och bokstavstroende saudiska versionen av islam, skiljer sig inte mycket från al-Qaida eller andra salafistiska jihadistiska grupper i Syrien, Irak, Afghanistan, Pakistan, Egypten eller Libyen.

Sauderna har alltid varit ideologiska motståndare till shiismen, som man betraktar som kätterier ungefär på samma sätt som romerska katoliker i Europa avskydde och försökte undanröja protestantismen. Fiendskapen går tillbaka till alliansen mellan wahabiter och Sauds klan på 1700-talet. Men det avgörande årtalet för att jihadistiska rörelser skulle börja agera politiskt är 1979 med Sovjetunionens invasion i Afghanistan och revolutionen i Iran, då ayatollah Khomeiny förvandlade Iran till en shiamuslimsk teokrati.

På 1980-talet växte en allians fram mellan Saudiarabien, Pakistan (eller rättare sagt den pakistanska armén) och USA och den har visat sig utomordentligt hållbar. Den har utgjort en av stödjepunkterna för USA:s dominans i regionen, men har också utgjort en grogrund för jihadistiska rörelser, där Usama bin Ladens al-Qaida bara varit en del.

Chocken efter 11 september medförde en Pearl Harbour-liknande situation i USA då häftiga reaktioner från allmänheten och fruktan kunde utnyttjas för att genomföra de neokonservativa målsättningarna och göra Saddam Hussein till ett mål med invasionen av Irak som följd. Ett skäl till att utsätta personer som misstänktes tillhöra al-Qaida för vattentortyr var att tvinga ur dem erkännanden som rörde Irak snarare än Saudiarabien.

I 11 septemberkommissionens rapport pekades Saudiarabien ut som huvudkälla för finansieringen av al-Qaida. Men sex år efter attacken – 2007 då konflikten mellan USA och al-Qaida stod på sin höjdpunkt i Irak – förklarade Stuart Levey, biträdande finansminister och ansvarig för att övervaka och förhindra finansiering av terrorism, för ABC News beträffande al-Qaida ”att om jag på något sätt kunde knäppa med fingrarna och frånta dem ett land skulle det vara Saudiarabien”. Han tillade att ingen som USA eller FN pekat ut för att finansiera terrorism hade ställts inför rätta i Saudiarabien.

Trots detta missnöje på högsta nivå med saudiernas brist på samarbetsvilja hade inte mycket ändrats några år senare. USA:s utrikesminister Hillary Clinton skrev i december 2009 i ett meddelande som avslöjats av Wikileaks: ”Saudiarabien förblir en avgörande ekonomisk bas för al-Qaida, talibanerna, LeT (Lashkar-e-Taiba i Pakistan) och andra terroristgrupper.” Hon klagade över att i den mån Saudiarabien agerade mot al-Qaida skedde det mer på grund av det hot organisationen utgjorde internt och inte på grund av dess verksamhet utomlands.

Förra veckan prisade David Cohen, biträdande minister för terrorism och ekonomisk under rättelseverksamhet, Saudiarabien för de framsteg som gjorts när det gällde att uttradera al-Qaidas ekonomiska källor på hemmaplan, men han sade också att andra jihadistiska grupper hade tillgång till finansiärer i kungadömet.

Saudiarabien är inte den enda Golfmonarkin som stöder jihadister. Cohen konstaterade buttert att ”vår allierade Kuwait blivit epicentrum för finansiering av terroristgrupper i Syrien”. Han kritiserade särskilt utnämningen av Nayef al-Ajmi till både justitieminister och minister för islamiska förläningar (Awqaf) och islamiska frågor. Han sade: ”Al-Ajmi har tidigare främjat jihad i Syrien. I själva verket har hans bild förekommit på affischer i kampanjer för en framträdande finansiär av al-Nusra fronten.” Han tillade att Awqafministeriet nyligen tillkännagett att finansiärer numera kan samla in donationer till det syriska folket i moskéer i Kuwait och därmed öppna dörren på vid gavel för jihadistiska finansiärer.

Ytterligare en fråga som ges stort utrymme i den amerikanska diplomatiska trafik, som läckt ut, är i vilken utsträckning saudierna prioriterade konfrontation med shiamuslimerna. Där har paranoian djupa rötter: ta bara Pakistan, Saudiarabiens främsta muslimska allierad, om vilket en högre saudisk diplomat sade att ”vi är inga observatörer där, vi deltar aktivt”. Före 11 september var det bara Saudiarabien, Pakistan och Förenade Arabemiraten, som officiellt erkänt talibanerna som Afghanistans regering.

Det ligger något hysteriskt och överdrivet i saudiernas oro för shiamuslimsk expansion, eftersom shiamuslimerna är starka bara i en handfull länder, där de utgör majoritet eller en stark minoritet. Av 57 muslimska länder är det bara fyra som har shiamajoritet.

Inte desto mindre var saudierna ytterst misstänksamma mot Pakistans president Asif Ali Zardari och gjorde klart att de hellre skulle ha sett en militärdiktatur i Pakistan. Orsaken till missnöjet var religiös, enligt Förenade Arabemiratens utrikesminister Sheikh Abdullah bin Zayed, som uppgav för amerikanerna ”att Saudiarabien misstänker Zardari för att vara shiit, vilket lett till saudisk oro för en shiatriangel i regionen mellan Iran, Malikis regering i Irak och Pakistan under Zardari”.

Den fientliga inställningen gentemot shiamuslimerna som kättare går i par med fruktan och avsky för Iran. Kung Abdullah har vid upprepade tillfällen uppmanat USA att angripa Iran

och ”hugga av huvudet på ormen”. Att rulla tillbaka shiamajoritetens inflytande i Irak var en annan prioritering. Där låg orsaken till att så många kände sympatier för jihadisternas aktioner mot regeringen i Irak.

Att en shiaregering kom till makten i Irak – för första gången i arabvärlden sedan Saladin störtade Fatimiddynastin i Egypten 1171 – hade lett till stor oro i Riyadh och andra sunnimuslimska huvudstäder, där de styrande ville vända på detta historiska nederlag. Iraks regering konstaterade med största oro att en saudisk imam 2009 utfärdade en fatwa, som uppmanade till dödande av shiiter och noterade också att sunnimuslimska regeringar i området var ”misstänkt tystlåtna” när det kom till att ta avstånd från hans uttalande.

Upproren i arabvärlden 2011 spetsade till den religiösa sekterismen, inte minst i Saudiarabien där man alltid varit ytterst uppmärksam på shiaminoriteten i Östprovinsen. I mars det året svarade 1 500 saudiska soldater för uppbackning av den kungliga Khalifafamiljen i Bahrein, när denna slog ned demokratiprotesterna från shiamajoriteten på ön och den öppna religiösa karaktären av repressionen underströks då shiamuslimska helgedomar jämnades med marken.

Saudierna trodde att den syriska regeringen skulle gå lika lätt att övermanna som Gaddafis. De underskattade dess förmåga att överleva och det stöd den fick från Iran och Hizbollah i Libanon. Men saudisk inblandning, tillsammans med agerande från Qatar och Turkiet, försvagade upprorets karaktär av sekulär demokratisk förändring för att sedan förvandla det till en sunnimuslimsk strävan att ta makten med salafistiska jihadistiska brigader som spjutspets.

Helt följdriktigt känner alawiter och andra minoriteter att de inte har något annat val än att slåss till det yttersta.

Många ogrundade konspirationsteorier florerar, där man gör gällande att USA:s regering var inblandad i elfte september-attentaten. Det absurda i dessa teorier har avlett uppmärksamheten från det faktum att det i en bemerkelse handlade om en konspiration, men en helt öppen sådan och aldrig någon hemlighet.

Priset för trippelliansen mellan USA, Saudiarabien och Pakistan blev den jihadistiska rörelsen. Än så länge är den mer anti-shiitisk än anti-västlig, men, som de beväpnade medlemmarna av ISIS visade på vägen Damaskus-Bagdad, varje icke-sunnit kan vara i fara.

Del 3: Sunniternas uppror i Syrien har ökat al-Qaidas makt i Irak

The Independent, 18 mars

I den tredje delen av sin artikelserie tittar Patrick Cockburn närmare på det växande inflytandet för ISIS, al-Qaidas grupp i Irak, som dominerar sunnimuslimska områden och orsakar stor förstörelse i landet.

Det som sker i Irak stämmer inte alltid med vad som synes ske: låt oss ta två händelser från det senaste året som illustration till skillnaden mellan sken och verklighet i Irak. Den första ägde rum utanför Fallujah sedan Islamiska staten i Irak och Levanten (ISIS), tidigare känt som al-Qaida i Irak, med hjälp av stammiliser tog över staden i januari. Detta var ett hårt slag för Iraks regering, eftersom Falluja bara ligger 65 kilometer väster om Bagdad och var scenen för en omtalad stormning av amerikanska marinsoldater under de blodiga striderna 2004.

Men inte långt efter att ISIS intagit staden för tre månader sedan började anhängare till regeringen sprida en lugnande video på Twitter och Facebook. Den innehöll en del text som lästes på irakisk arabiska, hade filmats från luften visade hur upprorsmän spårades upp och dödades av robotar avlossade från luftrummet. Detta stärkte moralen hos den irakiska regeringen och dem som är lojala mot den, men dessvärre visade sig filmen vara förfalskad

och inom några timmar hade någon observerat att videon spelats in i Afghanistan och i själva verket visade hur amerikanska drönare och helikoptrar avlossar raketer mot talibaner. Det är tveksamt om irakiskt flyg är i stånd att utföra liknande attacker.

Men sådana besvikelser drabbar inte bara regeringssidan. När livvakterna till den moderata sunnimuslimske finansministern Rafi al-Issawi i december 2012 arresterades av regeringen ledde det till omfattande men fredliga protester i sunnimuslimska provinser i norra och centrala Irak, sunnimuslimer utgör omkring en femtedel av Iraks 33 miljoner invånare. Till att börja med var uppslutningen stor och demonstranterna krävde slut på politisk, civil och ekonomisk diskriminering av den sunnimuslimska gruppen. Men man insåg snart att premiärminister Nouri al-Maliki bara hade kosmetiska förändringar att erbjuda och många upphörde då med att delta i de demonstrationer som anordnades varje vecka.

I den sunnimuslimska staden Tikrit, huvudstad i Salah Ad-Din-provinsen, hade 10 000 inledningsvis deltagit i protestmötena, men därefter sjönk antalet till 1 000. En lokal observatör säger: ”Det var bestämt att alla moskéer utom en skulle hållas stängda på fredag och därmed tvinga alla troende att gå till samma moské på fredagsbönen. De församlade fotograferades och filmades ivrigt för att få det att se ut som om alla var demonstranter och bilderna sändes vidare till Gulfstaterna, där de som organiserat protesterna lurades (eller också inte) att tro att protesterna fortfarande lockade till sig stora skaror.” Ögonvittnet i Tikrit anser helt cyniskt att de pengar som skulle gå till mat och transporter åt icke existerande demonstranter hamnade i protestledarnas fickor.

De båda historierna belyser en viktig politisk sanning om dagens Irak. Varken regeringen eller någon av de etablerade politiska rörelserna är lika starka som de påstår sig vara. Makten är uppsplittrad och denna splittring har gjort att al-Qaida i Irak kunnat återkomma långt starkare och mycket snabbare än någon väntat sig. Dess jihadistiska aktivister är kvar i Fallujah, där de uppges ha mellan 300 och 500 man beväpnade med höghastighetsgevär för krypskyttar i utkanterna av staden. De har politisk medvind och de fredliga protesterna tynar.

Konvoj med ISIS-militanter i Fallujah

”De folkliga protesterna, som förringats, förtalats och i ökad utsträckning utsatts för repression från centralregeringen, håller långsamt på att övergå till väpnad kamp”, rapporterar

International Crisis Group. ”Många sunnimuslimer har dragit slutsatsen att den enda realistiska utvägen är våldsamma metoder som alltmer stöps i religiösa termer.”

Före 2011 hade regeringen kunnat ro i land sin konfrontationspolitik, men därefter övergick Arabvåren i Syrien till ett uppror av den sunnimuslimska majoriteten. Sedan de syriska rebellerna fått stöd av Saudiarabien och Turkiet och de sunnimuslimska monarkierna i Gulfen har den konfessionella maktbalansen i regionen börjat förändras.

Tidigare hade de irakiska sunnimuslimerna varit harmsna, men i stort sett fogat sig i den shiakurdiska dominans som etablerats efter störtandet av Saddam Hussein 2003. De var rädda för nya attacker från shiitiska miliser och shiakontrollerade säkerhetsstyrkor, som under det religiösa inbördeskriget 2006-2007 drivit bort sunnimuslimerna från stora delar av Bagdad.

I ett meddelande från USA:s ambassad i september 2007 hette det: ”Drygt hälften av alla kvarter i Bagdad har nu klar shiamajoritet. Sunniterna har till stora delar flytt till områden i stadens utkanter eller samlats i små enklaver omgivna av shiitiska kvarter.” I stor utsträckning gäller detta än i dag.

Många sunnimuslimer i Irak kände det som att deras enda alternativ var att övergå till väpnad kamp och de blev uppmuntrade i detta av två regionala händelser: konflikten mellan sunni- och shiamuslimer intensifieras parallellt med det heta och kalla kriget mellan å ena sidan de av USA stödda monarkierna i Gulfen och Saudiarabien och å andra sidan Iran, Syrien och Hizbollah i Libanon, vilka i sin tur backas upp av Ryssland.

Irak har länge misstänkt wahabismens dolda hand, den variant av islam som Saudiarabien antagit, bakom många av sina problem. Men först nu i mars lade premiärminister Maliki, i en intervju med tv-kanalen France 24, skulden direkt på Saudiarabien och Qatar och sade att ”dessa båda länder bär huvudansvaret för den konfessionella, terroristiska och säkerhetsmässiga krisen i Irak”.

Han tillade att anklagelser om att han struntade i sunnimuslimerna spreds av ”sektor som arbetar på uppdrag av utländska intressen, på initiativ av Saudiarabien och Qatar”. Hans anklagelser var mer ilska och frispråkiga än tidigare och han hävdade att Riyadh och Doha försör aktivisterna med resurser, inklusive ”inköp av vapen till förmån för dessa terroristorganisationer”.

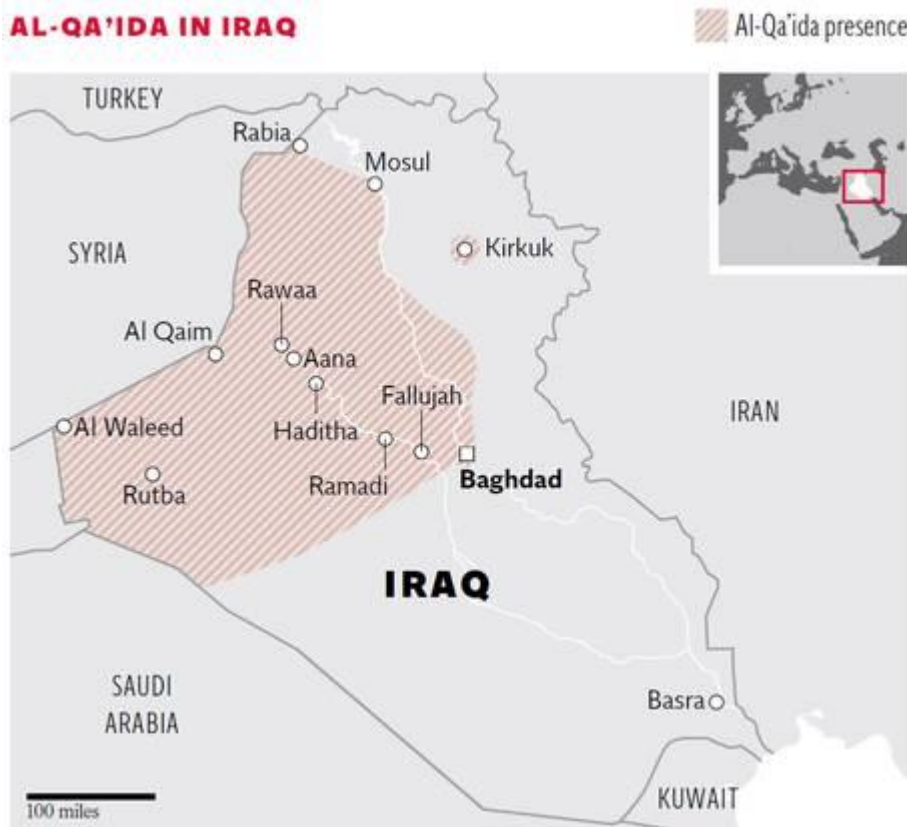
Hur mycket sanning ligger det i Malikis anklagelser? Otvivelaktigt är det så att en del av den hjälp som oppositionen i Syrien får från Gulfen hamnar i Irak. Turkiet tillåter vapen och jihadister, många av dem potentiella självmordsbombare, att passera landets 80 mil långa gräns med Syrien och då är det oundvikligt att en del vapen, stridande och självmordsbombare tar sig till Irak. Detta är knappast förvånande med tanke på att ISIS arbetar i båda länder som om de vore ett och samma. Från andra halvåret 2012 har våldet ökat kraftigt med 9 571 civila irakier dödade 2013 och 2 006 under de två första månaderna i år, enligt Iraq Body Count. En högt uppsatt tjänsteman i USA-administrationen sade i augusti i fjol enligt Jessica D Lewis från Institute for the Study of War: ”2011 och 2012 hade vi i genomsnitt 5-10 självmordsattentat ... De senaste 90 dagarna har antalet självmordsbombningar närmast sig 30 i månaden och vi misstänker fortfarande att de flesta som utfört dem kommit in från Syrien.”

För USA och väst har en blind fläck utgjorts av att de inte kunnat inse att genom att stödja det väpnade upproret i Syrien skulle de oundvikligen destabilisera Irak och orsaka en ny omgång i det religiösa inbördeskriget där. al-Qaida i Irak, som det var känt som då, noterade sitt lågvattenmärke 2010. Då hade organisationen kraftfullt bekämpats av USA, utsattes för attacker från Sahwa eller ”Vakna upp”-grupperna av motståndare till al-Qaida, de flesta av dem hämtade från sunnimuslimska stammar. Man hade förlorat många av sina veteraner, som antingen dödats eller fångslats, och överlevande var inte populära bland vanliga sunni-

muslimer på grund av deras allmänna blodtörst, som tagit sig uttryck i att man dödat även lägre regeringstjänstemän på grund av att de var sunnimuslimer. Framför allt hade de förlorat och fram till 2012 hoppades många sunnimuslimer kunna få regeringen att göra åtminstone några eftergifter utan att det skulle krävas ett återupptagande av kriget.

Al-Qaidas spektakulära återkomst i Irak skedde via en välplanerad kampanj, där systematiska attacker på fängelser var en viktig del. Det blev känt som ”Slå sönder murarna-kampanjen” och inkluderade åtta separata attacker för att frita fångar, vilket kulminerade i den framgångsrika stormningen av fängelserna i Abu Ghraib och Taji i juli 2013 då minst 500 fångar, många av dem erfarna soldater, lyckades ta sig ut. Angriparna besköt fängelserna med granater och använde självmordsbombare för att öppna vägen för fångar som startat upplopp och startat bränder för att förvirra vakterna.

ISIS svarade under fjolåret för ett allt större antal attacker på irakiska säkerhetsstyrkor över hela landet. När regeringsstyrkor den 23 april stormade ett fredsläger i Hawijah, sydväst om Kirkuk, dödades 50 personer och sårades 110, vilket retade många sunnimuslimer, inklusive en del mäktiga stammar. Illa planerade motoffensiver från regeringens sida har ofta lett till att alla vapenföra sunnimuslimska män gripits och misshandlats, något som varit kontraproduktivt. Sporadisk granatbeskjutning av Fallujah och Ramadi från regeringsstyrkor i Anbar gjorde att cirka 500 000 av totalt 1,6 miljoner invånare i provinsen tvingades fly till säkrare platser, där tillvaron ofta är svår och hela familjer tvingas bo i ett enda rum.

Längs hela den övre delen av floden Eufrat är det ont om mat och priserna höga och många skolor har fått stänga. Den främste sunnimuslimske religiöse ledaren i Anbar, Abdul Malak al-Saadi, som tidigare förespråkade en försiktig linje, säger nu att de planerade parlamentsvalen i april är olagliga. Valaffischer rivs ned så fort de satts upp.

Det råder en del osäkerhet om vilken kontroll ISIS utövar över sunnimuslimska områden beroende på om organisationen har lust att tillkännage sin närvaro. Dess grepp över Iraks tredje

största stad, Mosul, är förmodligen viktigare än ställningarna i Fallujah, men detta har fått mindre uppmärksamhet på grund av att en mordkampanj mot lokala medier syftar till att dölja detta: fem journalister har dödats sedan oktober och 40 har flytt till Kurdistan och Turkiet.

Mukhtars, de viktigaste regeringsrepresentanterna som också är ledare inom samhället, dödas, tvingas fly eller samarbeta med ISIS. Minoriteter som Yazidis och kristna utsätts för attacker för att få dem att lämna Mosul. ISIS har tillräcklig auktoritet för att kunna uppbära skatt från allt från personer som säljer mat på gatan till bygg- och mobiltelefonföretag.

Uppsvinget för ISIS´ makt i det sunnimuslimska Irak har gått hastigt det senaste året, men det finns inga tecken på att regeringen planerar någon seriös motattack. Slaktandet av civila shiamuslimer fortsätter och som exempel kan nämnas att 45 personer dödades och 157 skadades vid ett självmordsattentat den 8 mars med en skåpvagn vid säkerhetskontrollen vid infarten till den shiadornerade staden Hilla, sydväst om Bagdad. Regeringens säkerhetsapparat har inte lyckats hitta eller eliminera de gömställen där dessa förödande fordonsburna bomber sätts ihop.

I början av förra året sade Dr Mahmoud Othman, en veteran i parlamentet, att ”ungefär halva kontrolleras inte av regeringen”. På frågan om varför Iraks 900 000 man starka armé är så hjälplös mot ISIS svarade en annan politiker, som inte ville ha sitt namn återgivet: ”Detta är vad man skördar om man låter korruptionen frodas för fullt. Folk betalar för att få komma med i armén [och sen får de betalt] - men de är investerare och inga soldater.”

Det kanske var lite väl hårt sagt, men det råder inget tvivel om att ISIS är starkare än någonsin, kontrollerar en stor del av det sunnimuslimska Irak och kan genomföra sina blodiga operationer var som helst i landet i övrigt.

Del 4: Det sekulära upproret i Syrien har kidnappats av jihadister

The Independent 20 mars och *Counterpunch* 21 mars

I sin fjärde artikel i serien om al-Qaidas återkomst tar Patrick Cockburn upp hur islamister förvandlat upproret mot president Assad till ett sekteristiskt krig.

Strax efter giftgasattacken på rebellkontrollerade områden i Damaskus i augusti i fjol framträdde jag på tv i USA tillsammans med Razan Zaitouneh, advokat för mänskliga rättigheter och grundare av Violations Documentation Centre. Hon talade via Skype från oppositionens fäste i Douma i östra Damaskus.

Hon gav en stark, livfull och fullt trovärdig redogörelse för vad som hänt. ”Jag har aldrig sett så många döda i hela mitt liv”, sade hon och berättade hur folk slagit sönder dörrar till hus bara för att finna att alla innanför var döda. Läkarna på de få vårdcentralerna grät när de förgäves försökte behandla offren för gasen med de få resurser de hade. Kropparna tippades, 15-20 per gång, i massgravar. Hon avfärdade indignerat varje tanke på att rebellerna kunde ligga bakom användningen av sarin och ställde frågan: ”Tror ni att vi är så galna att vi skulle döda våra egna barn?”

Den 36-åriga Zaitouneh hade försvarat politiska fångar i tio år och var den typ av advokat, som gav den syriska oppositionen så mycket stöd internationellt de första åren. Men den 8 december trängde sig beväpnade män in på hennes kontor i Douma och rövade bort henne och maken Wael Hamada samt två medborgarrättsaktivister, advokaten Samira al-Khalili och poeten Nazem al-Hamadi. Därefter finns inga nyheter om vad som hänt de fyra. Den grupp som misstänks ligga bakom bortrövandet är den saudistödda Islams armé, även om den förnekar inblandning. Samira al-Khalilis make, Yassin al-Hajj Saleh sade till nättidningen al-

Monitor: ”Razan och Samira tillhörde en nationell sekulär rörelse och det gjorde att de hamnade på kollisionskurs med de islamistiska grupperna, som lutar åt despotism.”

I stället för att modernisera det syriska samhället i framstegsvänlig och demokratisk riktning vill de salafistiska jihadisterna återgå till de normer som rådde under islams tidiga period och bedriva ett heligt krig för att uppnå detta.

Hur kommer det sig att det syriska upproret, vars anhängare i början krävde att tyranniet skulle ersättas med en icke konfessionell, demokratisk rättsstat, så fullständigt misslyckats med att uppnå dessa mål? I stället har Syrien glidit ner i ett mardrömsliknande religiöst inbördeskrig, där regeringen bombarderar sina egna städer som om det vore fientligt territorium och den väpnade oppositionen domineras av salafistiska jihadister, som dödar alawiter och kristna enbart på grund av deras religion. Syriens folk står inför valet mellan en våldsamt diktatur, där makten monopoliseras av presidenten och grymma säkerhetstjänster och en opposition som skjuter barn i ansiktet för det minsta som uppfattas som hädiskt och skickar bilder på halshuggna soldater till föräldrarna.

Syrien liknar nu Libanon under det 15 år långa inbördeskriget mellan 1975 och 1990. Jag var nyligen i Homs, en stad känd för en livlig mångfald som nu var full av ”spöckvarter”, där alla byggnader var övergivna och sönderskjutna av granateld och bomber. De fasader som fortfarande står upprätt är så sönderskjutna av automatvapen att det ser ut som om enorma husbockar ätit sig in i betongen.

Syrien är ett land av vägspärrar, blockader och belägringar, där regeringen väljer att belägra men inte storma rebellkontrollerade enklaver, såvida man inte kontrollerar viktiga tillfartsvägar. Denna strategi ser ut att fungera men i snigelfart och kommer att förvandla stora delar av Syrien till ett ruinlandskap.

Aleppo, som en gång var landets största stad, har till stora delar avfolkats. Regeringsstyrkorna avancerar men är överansträngda och klarar inte av att återerövra norra och östra Syrien om inte Turkiet stänger den 80 mil långa gränsen. Regeringsframgångarna stärker jihadisterna på grund av att man har en hårdför kärna av stridande, som aldrig kommer att kapitulera. Och när den syriska armén avancerar bakom en mur av bombtunnor strider dess trupper främst mot al-Qaidas officiella avläggare Jabhat al-Nusra och salafistiska Ahrar al-Sham, som stöds av Qatar och Turkiet.

Urartningen för den syriska revolutionen beror på de djupa politiska, religiösa och ekonomiska motsättningar som rådde före 2011 och det sätt dessa utnyttjats och späts på genom utländskt agerande. De första protesterna kom när de gjorde det på grund av upproren i Tunisien, Egypten, Libyen och Bahrein. De spreds snabbt på grund av att de statliga säkerhetsstyrkorna överreagerade och öppnade eld mot fredliga demonstranter, vilket retade upp hela befolkningsgrupper och ledde till väpnat motstånd. Regeringen hävdar att protesterna inte var så fredliga som det såg ut och att deras trupper redan från början utsattes för väpnade attacker. Det ligger en del i detta, men om oppositionens syfte var att få regeringen att svara med kontraproduktiva bestraffningsåtgärder har den lyckats över all förväntan.

Syrien har alltid varit ett mindre homogent samhälle än det kunde förefalla för bedömare utifrån och motsättningarna handlade inte bara om religion. I en rapport från International Crisis Group (ICG) i juli 2011 hette det: ”De syriska myndigheterna hävdar att de bekämpar en utifrån uppbackad islamistisk sammansvärjning, när det i själva verket handlar om att de för krig mot sin egen sociala bas. När den kom till makten förkroppsligade Assadregimen den försummade landsbygden, bönderna där och den exploaterade underklassen. Den härskande eliten idag har glömt sina rötter.”

Under fyra år av torka före 2011 konstaterade FN att bortemot tre miljoner syrier hamnat i ”extrem fattigdom” och flytt från landsbygden för att slå sig ner i slumområden i utkanten av städerna. Medelklassens löner kunde inte hålla jämna steg med inflationen. Billiga importvaror, ofta från Turkiet, fick småtillverkare att gå i konkurs och bidrog till att arbetarklassen i städerna utarmades. Statens kontakt med betydande delar av samhällslivet i Syrien skedde enbart via korrupta och rovgiriga säkerhets tjänster. I sin rapport medgav ICG att det funnits ”en islamistisk underström bakom upproret”, men detta var inte huvudmotivet för de fredliga protester som övergick till militär konflikt.

Man kan jämföra läget sommaren 2011 med de som råder två och ett halvt år senare. I slutet av 2013 hade kriget hamnat i dödläge och den väpnade oppositionen dominerades av Islamiska staten i Irak och Levanten (ISIS), tidigare al-Qaidas officiella gren som nu ersatts av Jabhat al-Nusra.

Ideologiskt fanns inga större skillnader mellan dem och Ahrar al-Sham eller Islams armé, som också förordar en teokratisk sunnimuslimsk stat under sharialag. Jihadisterna, som i väst ställdes vid skampålen på grund av sin terroristiska grymhet, välkomnades ofta av lokalbefolkningen för att de återställde lag och ordning efter de härjningar och den banditverksamhet den väststödda Fria syriska arméns (FSA), den lösa paraplyorganisation som cirka 1 200 rebeller tillhörde till namnet, ägnat sig åt. På 1990-talet i Afghanistan hade många välkomnat talibanernas järnhårda styre av samma skäl.

I vilken utsträckning den väpnade oppositionen i slutet av 2013 befann sig i greppet på utländska uppbackare illustreras väl av uppgifter från Saddam al-Jamal, ledare för en brigad inom Ahfad al-Rasoulstyrkorna och tidigare befälhavare för FSA i östra Syrien.

En fascinerande intervju med Jamal, gjord av ISIS efter han hoppat av till dem och som översatts på bloggen Brown Moses, verkar tillförlitlig om man bortser från de förväntade fördömandena av det anti-islamiska agerandet från hans tidigare bundsförvanter i FSA. Han talar som om det vore något självklart att hans egen grupp, al-Ahfad, finansierats av en eller flera Gulfmonarkier. ”I början av den syriska revolution var det Qatar som drog i trådarna. Efter ett tag hade Saudiarabien tagit över.”

Enligt Jamal var representanter för säkerhetstjänsterna i Jordanien och Qatar, samt under rättelsefolk från USA, ständigt närvarande vid möten med FSA:s militära råd. Jamal uppger att vid ett sådant möte, uppenbarligen i Ankara, hade Saudiarabiens biträdande försvarsminister, prins Salman bin Sultan, bror till Bandar bin Sultan, chef för den saudiska under rättelse tjänsten, talat till dem och bett ledarna för det väpnade motståndet i Syrien ”som planerade attacker på Assads ställningar att redovisa sina behov av vapen, ammunition och pengar”. Man får intrycket av en rörelse helt kontrollerad av arabiska och västliga under rättelse tjänster.

Det inbördeskrig mellan jihadistiska grupper, som startade med en samordnad attack på ISIS´ ställningar den 3 januari har skadat samtliga inblandades rykte. Utländska stridande som kommit till Syrien för att slåss mot Assad och shiamuslimer upptäcker att de uppmanas att döda sunnimuslimska jihadister med exakt samma ideologiska uppfattning som de själva.

ISIS skickade en självmordsbombare, som dödade Abdullah Muhammad al-Muhaysani, al-Qaidas officiella representant i Syrien, samt också en ledare för Ahrar al-Sham (tecken på al-Qaidas kontakter på olika nivåer inom jihadistiska organisationer, som de inte har några formella band till).

Jihadister som vill återvända till sina hemländer har upptäckt att detta inte alltid är så lätt, eftersom regeringarna i exempelvis Saudiarabien och Tunisien, som kanske välkomnade att de for för att bli av med farliga religiösa fanatiker, förfäras nu av tanken på att se

stridshärdade salafister komma tillbaka. I ett försök att påskynda tunisiska frivilligas hemresa visade en aktivist i Raqqa dem en video på bikiniklädda kvinnor på stränderna i hemlandet för att ge en vink om att deras renlärighet behövdes på hemmaplan för att förhindra dylik lössläpphet.

Ett mått på hur långt Syrien glidit ner i apokalyptiskt våld är att al-Qaidas officiella representant, Jabhat al-Nusra, anses vara mer återhållsamt än ISIS. Den senare kanske befinner sig på reträtt, men detta kan ha skett av taktiska skäl och man har ett vidsträckt territorium i östra Syrien och västra Irak dit man kan dra sig undan och förbereda en motattack. Under alla omständigheter har Jabhat al-Nusra hela tiden varit för förhandlingar med ISIS och är inte ute för att fullborda kampen. Inbördeskriget bland jihadisterna har lättat på trycket militärt för regeringssidan när dess fiender är fullt upptagna med att döda varandra, men den har inte tillräckligt med resurser för att undanröja dem.

Om fred ska kunna komma till stånd är det nödvändigt att få ett slut på kriget som Saudiarabien och Iran för via ombud och som är sammanflätat med den elakartade konflikten mellan shia- och sunnimuslimer. Ryssland och USA måste vara överens om att få slut på kriget, vilket såg ut att vara fallet i slutet av förra året. Syrierna säger dystert att utgången av deras inbördeskrig inte längre ligger i deras egna händer utan i händerna på USA, Ryssland, Saudiarabien, Turkiet och andra stater.

Fred, om den någonsin inträffar, kommer att uppnås stegvis och efter många misslyckanden liknande fredssamtalen i Genève.

Del 5: Hatpredikanterna underblåser religiös sekterism

The Independent 20 mars och *Counterpunch* 24 mars

I denna avslutande artikel går Patrick Cockburn in på hur fundamentalistiska sunnimuslimska grupper framgångsrikt skaffar nya rekryter genom välfinansierad propaganda på internet

Alltsedan 11 septemberattackerna har den Nationella säkerhetsbyrån (NSA) i USA och brittiska GCHQ rättfärdigat avlyssningen av sina medborgares privata göranden med hänvisning till att det bidrar till att spåra terrorister. Samtidigt har USA:s finansdepartement ägnat stora resurser åt att upptäcka och stoppa donationer till al-Qaida-liknande rörelser runt om i världen. Men den spektakulära tillväxten för sådana grupper de senaste tolv och ett halvt åren gör att dessa institutioners ansträngningar uppenbart misslyckats.

En orsak till misslyckandet är att underrättelsetjänsterna i sin strävan att slå sönder jihadisternas hemliga infrastruktur missat de öppna understödssystem som är lika viktiga som de dolda.

”Medier utgör halva Jihad” heter det i en slogan på en jihadistisk websida, vilket är fullständigt riktigt om man tar betydelsen av ordet medier i dess vidaste bemärkelse. Fundamentalistiska sunnimuslimska jihadisterna sänder dagligen ut sitt budskap, sina aktioner och sina mål via satellitstationer för tv, YouTube, twitter och facebook. Så länge som dessa propagandamedel existerar kommer grupper liknande al-Qaida aldrig att lida någon brist på pengar eller nya medlemmar.

Mycket av budskapet rör sig om hatpropaganda riktad mot shiamuslimer och, mer sporadiskt, mot sufister och judar. Man manar till stöd för jihad i Syrien, Irak, Jemen och överallt där heligt krig pågår: nyligen visades en självmordsbombare med romantiskt utseende, som uppnådde ”martyrskap”, när han utförde en attack på en egyptisk polisstation i Sinai.

Om man tittar på ett urval online-affischer och -foton, så slås man inte bara av det våld och den sekterism som de uttrycker, utan även av att den proffsighet som de producerats med. Jihadister kan längta efter en återgång till de normer som gällde för tidig islam, men deras färdigheter i att använda modern kommunikation och internet är överlägsna de flesta politiska rörelser i världen

I motsats till den tekniska framställningen är innehållet ofta våldsamt och grovt sekteristiskt som i tre bilder från Irak. Den första visar två bakbundna män i uniform som ligger döda på vad som ser ut som ett cementgolv. Det flyter blod från deras huvuden som om de blivit skjutna eller fått halsen avskuren. Bildtexten lyder: ”På shiiter biter bara svärd – Anbar står för segrar”.

Den andra bilden visar två beväpnade män vid sidan av två kroppar, som bildtexten identifierar som medlemmar av anti-al-Qaidas sunnimuslimska rörelse för uppvaknande i Salah ad-Din-provinsen i Irak. Den tredje visar en grupp irakiska soldater, som håller upp en regementsfana, men där orden ändrats till en förolämpning mot sunnimuslimen: ”Guds förbannelse över Omar och Abu Bakr” (två tidiga sunnimuslimska ledare).

Mer sofistikerat blir det när det handlar om uppmaningar om pengar till jihadistiska stridande från det sunnimuslimska prästerskapet och politiker. En av dem gör anspråk på att ha samlat in motsvarande 2 500 dollar för varje stridande som skickats till Syrien och säger sig vara i färd med att skicka 12 000 man till landet. En bild visar sju hyllor, som i en butik, men vid närmare påseende ser man att varje hylla är förvaringsplats för olika sorters granater. Bildtexten lyder: ”Anbars mujahedinska apotek för shiiter”.

Inte bara Twitter- och Facebookkonton används utan också två tv-stationer, Safa och Wesal, med bas i Egypten, men som uppges vara finansierade av Saudiarabien och Kuwait, och vars journalister och kommentatorer är öppet fientliga till shiiterna. Wesal TV sänder på fem språk: arabiska, farsi, kurdiska, indonesiska och hausa.

Mohammad al-Zughbi predikar hat mot shiamuslimen, judar och kristna via YouTube

Hatpredikanter har också stort genomslag på YouTube. I Egypten uppmanar exempelvis Schejk Mohammad al-Zughbi Gud att skydda Egypten från ”kriminella förrädare och kriminella shiiter”, samt från judar och korsfarare. I en annan predikan med rubriken ”O

Syrien, segern är nära” heter det att Bashar al-Assad ”söker stöd av dessa perser, shiiterna, förrädarna, de shiitiska brottslingarna”.

Sådana tirader skulle kunna avfärdas som riktade till en liten, fanatisk publik, men antalet träffar visar att de är oerhört populära. Muhammad Ali Haji från Centre for Academic Shia Studies pekar på att ”de 3,9 miljonerna Facebookanvändare i Saudiarabien använder dem mycket mer än vad som sker i USA eller Storbritannien”.

Internet har gjort det möjligt för jihadister att skapa nära kontakter till ekonomiska och politiska anhängare genom att de kan lägga ut bilder och filmer på sina bedrifter.

Kännare av rebellerna i Syrien noterar att de ägnar en stor del av sin tid åt internet och att det är där de får sin syn på händelserna (samma gäller regeringsvänliga civila). Filmer som visar grymheter från den andra sidan är en drivkraft för religiöst och politiskt hat, även om en del av dem är förfälskade.

I ett syriskt flyktingläger i sydöstra Turkiet noterade en utländsk journalist hur barnen tittade på en video över vad som påstods visa hur alawiter med motorsåg kapade huvudena av sunnimuslimska fångar. Han kände igen filmen, som i själva verket kom från Mexiko, där en av ledarna för en knarkkartell huggit huvudet av några av sina rivaler och lagt ut filmen för att skrämja andra.

Det finns ytterligare belegg från fångar i Irak för betydelsen av satellit-tv-bilder och jihadistiska websidor. Samtidigt som de i likhet med alla fångar överallt tenderar att säga vad deras fångvaktare vill få dem att säga låter det sannolikt vad de säger i intervjuer med irakisk tv. Waleed bin Muhammad al-Hadi al-Masmoudi från Tunisien, trea när det gäller att leverera utländska jihadister till Syrien, sade att han arbetat som chaufför i hemlandet. Om beslutet att åka till Irak för att strida sade han: ”Jag påverkades djupt av al-Jazeera.” Tillsammans med 13 andra frivilliga från Saudiarabien, Jordanien och Jemen hade han inte haft några svårigheter att ta sig till Fallujah.

Abdullah Azam Salih al-Qahtani, en f d saudisk officer, sade: ”Arabiska medier och jihadistiska websidor övertygade mig om att fara.”

En intressant iakttagelse från dessa intervjuer är i vilken grad kriget är självgenererande på grund av att veteranerna bland de stridande samtliga förlorat bröder eller andra släktingar. En irakisk bilmekaniker, Sinan Himood Nisaif al-Janabi, sade att han blivit djupt påverkad av att ”amerikaner dödade min bror sedan de förlorat några av sina egna soldater vid en explosion”.

I vilken mån kommer flödet av salafistisk jihadistisk propaganda, som till största delen härrör från eller finansieras av Saudiarabien och de sunnimuslimska monarkierna i Gulfen, att stramas åt sedan sauderna nyligen vänt sig mot jihadisterna? Som jag skrivit i tidigare artiklar har denna förändrade hållning hittills inte inkluderat dekret, som förbjuder saudier att åka och strida i andra länder. Den högt uppsatte saudier, som varit mest inblandad i att skicka jihadister mot Assad, underrättelsechefen prins Bandar bin Sultan, har dock blivit av med kontrollen över den syriska politiken.

Oroväckande för den saudiska staten är att jihadistiska sociala medier börjat angripa den kungliga familjen i Saudiarabien. En bild av hur kung Abdullah förärar president George W Bush en medalj har försetts med bildtexten: ”Medaljerad för att ha invaderat två islamiska länder.”

Ett mer hotfullt foto på ett twitterkonto är taget i baksätet på en pick up. Det visar beväpnade och maskerade jihadister och bildtexten lyder: ”Med Guds hjälp kommer vi att gå in på Arabiska halvön på detta vis. Idag Levanten och i morgon al-Qurayat och Arrar [två städer i norra Saudiarabien].”

Men propagandakranen kan inte stängas så tvärt då jihadisternas sak har alltför många anhängare i Saudiarabien och andra sunnimuslimska stater. Eftertankens kranka blekhet från saudiskt håll har kommit för sent, eftersom jihadistiska rörelser som Islamiska staten i Irak och Levanten (ISIS) och Jabhat al-Nusra nu är väletablerade och har egna resurser. ISIS förfogar över skatteintäkter från sunnimuslimska delar av Irak och båda rörelser kontrollerar oljekällor i nordöstra Syrien.

Ett problem med djupa rötter är att wahabigrenen av islam, den lära som är kärnan i den saudiska staten, inte ligger så långt från ideologin bland al-Qaida-liknande grupper. Båda avvisar helt och hållet alla andra sorters islamisk tro liksom icke muslimska uppfattningar.

Shiitiska ledare tvivlar på att den saudiska omsvängningen vad gäller stödet till jihadister är tillräckligt djupt grundad. Yousif al-Khoei, som leder Centre for Academic Shia Studies, säger: ”Saudiernas fatwor nyligen där man tar förklarar självmordsdåd som orättfärdiga är ett positivt tecken, men saudierna måste göra seriösa försök att förändra sitt utbildningssystem, som för närvarande svartmålar shiamuslimer, sufister, kristna, judar och andra religioner. De måste sluta med att predika hat från alla slags satellitstationer och inte ge fritt utrymme för förkunnarna där att sprida sitt hat på sociala medier.”

Undervisnings- och rättssystemet i Saudiarabien godkänner enbart wahabismen, den renläriga och bokstavstroga version av islam som den uttolkades av Abdul Wahab på 1700-talet. Dess mest hårdföra anhängare ser shiiter och sufister som icke troende och polyteister. De som dyrkar vid helgedomar eller ber vid heliga mäns gravar fördöms som avfallingar eller ”takfiri”, som det är legitimt att använda våld mot.

Shiiterna kan citera ett antal fatwor där de utpekats som icke-muslimer och i en av dem heter det: ”Att uppmana till samarbete mellan shiiter och sunniter är lika med att uppmana till samarbete mellan islam och kristendom.”

Kristna kyrkor ses som platser för avgudadyrkan och polyteism på grund av bilderna på Jesus och hans mor och korset som symbol, alltihopa något som visar att kristna inte dyrkar en enda gud. Detta synsätt inskränker sig inte till Saudiarabien: i Bahrein krävde 71 sunnimuslimska religiösa ledare att regeringen skulle återta tillståndet att bygga en kristen kyrka. När den kungliga al-Khalifafamiljen slog ned shiamajoritetens protester för demokrati i Bahrein 2011 var säkerhetsstyrkornas första åtgärd att förstöra flera dussin moskéer, heliga platser och gravar över heliga shiitiska män med förklaringen att de inte hade de rätta byggnadstillstånden.

Det råder ingen tvekan om att välfinansierad wahabitisk propaganda bidragit till att fördjupa och öka den våldsmättade kampen mellan sunniter och shiiter. En studie som publicerades i fjol av Europaparlamentets allmänna direktorat för utrikesfrågor bär titeln ”Wahabismens roll i stödet för och leveranser av vapen till upprorsrörelser runt om i världen”. Den börjar på följande vis: ”Saudiarabien har varit en av de stora källorna för finansiering av upprorsgrupper och terroristorganisationer sedan 1980-talet”. Rapporten tillägger att Saudiarabien skänkt motsvarande 10 miljarder dollar för att främja wahabitiska intressen och förutspår att ”antalet indoktrinerade jihadistiska soldater” kommer att öka.

Än så länge har jihadisterna främst siktat in sig på shiamuslimer eller besläktade uppfattningar i Syrien, Irak, Jemen och Pakistan, där de är många, samt i Egypten, Libyen och Tunisien, där de utgör en liten minoritet. Men en starkt fientlig inställning till shiiter innebär inte att salafist-jihadisterna är nöjda med sunnimuslimska eller västliga stater. Om det kommer ytterligare ett palestinskt uppror, eller något liknande som ger upphov till pan-islamisk vrede, kommer väst sannolikt åter att bli måltavla. Alla ingredienser för ett nytt 11 september är på

väg att falla på plats med skillnaden att al-Qaida-liknande organisationer idag är så mycket starkare.

Översättning (från engelska): *Björn Erik Rosin*

Artikelserien publicerades ursprungligen i dagstidningen *The Independent*: Hela serien finns på tidningens webbplats, [Al-Qa'ida's second act - the full five-part series..](#)

Lästips – mer om al-Nusra och andra jihadister

Martin F m fl: [Jihadister i Syrien](#)

Aron Lund: [Syrisk djihadism](#)